

آبونه شرائطی

ممالك عثمانیهده سنه لکی (۶۵) ، الق
اولفی (۳۵) غروشدیر .
ممالك اجنبیهده سنه لکی (۱۷) ، الق
ایلفی (۹) فرائقدیر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده اورخان بك خاننده
نومرو ۲۳-۲۶

اخطارات

آبونه بدلی پیشندیر .

§

مسلكه موافق آثار مع المحتوییه قبول
اولنور . درج ایدیلمه یں یازیلر
اعاده اولوغاز .

~~~~~

الدوره

سیر ۱۳۳۰

دینی، علمی، ادبی، سیاسی خفلهلق مجموعه اسلامیه در

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ح . اشرف ادیب

جلد ۲ - ۹

۲۱ شباط ۱۳۲۸

پنجشنبه

۲۸ ربیع الاول ۱۳۳۱

عدد ۵۲ - ۲۳۲

فلسفہ

اخلاق اسلامیہ نك اسلامى

۱۱

کور وایور کہ شریعت اسلامیہ واجبات اخلاقیہ بی مشکاة نبوتدن اقتباس ایتکله بومبادینک عقلی اولماسنه ذرہ جه خلل کتیرمه مش ، عقلمه مستحق اولدینی منزل شرف و امتیازک ذرہ سنی فدا ایتمه مش اولیور . مسئله نك جهت نظریه سی بویله اولدینی کبی دین اسلام بونك جهت عملیه و تطبیقیه سنده یعنی وظیفه فکری نك طبقات مختلفه خلق آرمسندہ انتشار ایتمه سنده امثال سمر بر موقوفیت اظهار ایتمشدر . بالاده بحث ایتدی کمز صهیپ رومی ، شافعی ، شہروردی ، سی سقطنی ، ابو سلیمان دارانی معروف کرخی ، رابعه غدویه کبی اعظم رجال ونسوانک امثالی چوق اولقله برابر بونلر مسلمانلرک اکثریت عظامانی تشکیل ایتزلر . بومرتبه علیای اخلاقیه وارمق ایچون نه قدر متین بر مجاهده ، نه قدر عالی بر تربیه فکریه و روحیه احتیاج اولدینی ایضاح ایتک زاندر . خلقک اکثری بوغاه کالی بی یالکز تصور ایتکله اکفایدر . دها دور طبقه ده کی عوام باسک فعلیاتده ساقی ، نه قدر اولسه روز جزاده کی ثواب وعقاب تصوریدر ، یعنی آچیقجه سی فکر منفعتدر . آنجق شوراسی کمال اهمیتله اخطاره سزادر که بر کمال مجردی کندیلرینه غایه دل اتخاذ ایدمک قدر یوکسله مین بو عوام زمره سی بیله اعمالده اخلاصک وجوب و اهمیتتی تقدیر ایتور دکدر . آنلرده شوق ثواب و یا خوف عذاب - صرف نقصان تربیه اوله رق - وظیفه حقیقیه فکرینه قاریشدر مقدر منع نفس ایدم دکاری بر سائق خفیدن باشقه رشی دکدر . اوامر دینیہ عمومه شامل ، یعنی وظیفه کلی اولدینی ایچون هپسندہ اخلاصه بر تمایل وار . غایتی بو اخلاص هپسندہ بالفعل موجود اوله میور . شریعت مطهره اکثر نفوس بشریه کوره حقایق مجردی تلقین ایتمه نك تربیه و تصحیح اخلاق ایچون دوا کفی اولمادیغی نظراعتبارده اله رق ترغیبات و ترهیبات مشخصیه Concept سعاد و شقاوت اخرویہ نك تفصیل احوالنه پک زیاده اعتنا ایتمشدر . واقعا ده نفوس بشریه نك کمالات اخلاقیه وصول ایچون ترغیب و ترهیب مادییه اولان احتیاجی منکر دکدر ، زیرا بدایت امرده انسانک کندیشندن فکر منفعتی سوکوب آتما ی امکانسزدر . دیگر طرفدن ده فکر منفعت نشاء اولای بشریه ده تربیه فکریه و روحیه بی تسهیل ایدیور . اراده نك بر غایه قیمتداره قولایجه توجه ایتمه سنه یاریم ایدیور . علم و عرفان آرتدیجه ، عقل و درایت توسع و تعالی ایتدیجه غایه ده یوکسلیر . غایه الغایات ایسه نهایت کافه سعاداتی متضمن اولان رضای بارییه منجر اولور و حقیقی فکر وظیفه ده ایشته اوزمان تمام و کمالی اوزره بالفعل حاصل اولور . یوقسه فلسفه نك بزه اوکرتدیکی طرزده

وظیفه فکری صرف نظری بر ماهیتی حائر اوله رق قالیر و بالفعل قبللرده یرایتز ، و اخلاقیونک غایه خیال بر نی تعیین ایدن بر تمی صرف مرتبه سندن اوتیه کچه مز .

بوندن طولاییدر که شریعت احمدیه نك ناسی طریق خیر و صلاحه سوق ایچون ایتدیکی خطابلرک موضوعی بری سعادت محضه دن ، رضای حقدن ؛ دیگرى ثواب وعقابدن عبارت اولمق اوزره ایکی درجه لیدر . بدایت حائده ایکنجی درجه ده کی خطابه مستحق اولمیان یوقدر . برنجی درجه دن خطابه مظهر اوله بیلیمک هر حالده بویوک بر مرتبه کالی احرازه متوققدر . «الدنیا حرام علی اهل الآخرة والآخره حرام علی اهل الدنیا وها حرامان علی اهل الله = دنیا اهل آخرته ، آخرت اهل دنیا ، دنیا ایله آخرتک هر ایکسی ده اهل الله حرامدر » حدیث شریفی مؤمنلری غایه اخلاقیلرینه کوره اوچه آیرمشدر . «اهل دنیا » تسمیه ایدیان برنجی مرتبه ده کی انسانلرک قیمت اخلاقیه سی اولمادیغنه دال اولان آیات واحادیثک عددی صایا لایمیه جق قدر چوقدر . نظر شرع شریفده قیمت اخلاقیه بی حائر اولانلر «اهل آخرت » ایله «اهل الله » در . اهل آخرت ایکنجی درجه دن مستحق خطابدر . اصل اهل کمال ایسه برنجی درجه ده کی خطابات مستحق اولان اهل الله در که اهل آخرت ایله بینلرنده : «حسنات الابراسیئات المقربین = ابرارک حسناتی سیئاتیدر » مصداقجه فرق عظیم واردر .

«اهل الله » و «مقربین » زمره جلیله سنی تشکیل ایدن بخیارلر ایمان و معرفتده ، صلاح و خیرده ترقی ایچون هیچ برحد و پایان اولمادیغی دوشونمکدن بر آن خالی قالمیان ، دیده همتی احراز کمالات بی نهایتیه فصرایدن ذوات عالیهدر . قرآن کریمده حقلمنده : «الا ان اولیاء الله لاخوف علیهم ولا هم یحزنون = خبرکر اولسون ! اولیاء الله ایچون هیچ بر خوف یوقدر . حزنده ندر بیلیمزلر . آیت کریمه سی وارد اولان بو ذوات کریمه نك دستور حرکاتی «من استوی یوما فهو مغبون = ایکی آتی بر برینه مساوی اولان کیمسه آلدانمشدر ، مغبوندر . » اثریدر . بونلر مغبونلر زمره سندن قور تولمق ایچون دائماً مراقبه و محاسبه نفسدن غفلت ایتزلر ، و هر آن حیاتلرنده اولکی آندن دها کامل ودعا مترقی اولمغه چالیشیرلر . اولیه بر حرص تکمللری واردر که بی نهایت بیلدکاری مراتب کمالنک هیچ بریله قانع اولمازلر . قرآن کریمده قیامت کوسنه «یوم تغابن » نامی ویرلمه سی ایشته بوندن نشأت ایدیور . زیرا اوراده کافر ، مؤمن ، بروفاجر ، ولی و صدیق هیچ بر کیمسه یوقدر که کندیشنی آلدانمش کورمه سون . هر کس کندی بولوندینی مرتبه دن اعلی و ارقی بر مرتبه موجود اولدینی کوره جک و بو جهتن آلدانمش اولدینی آکلایا جقدر

آنجق شوراسی ده جای تأملدر که حسناتده سائق عمللری ثواب وعقاب اولان آخرتک مبدأ اخلاقیلری ده - مقربینک مبدئی قدر یوکسله مسه بیله - هر حالده بعض مذاهب فلسفیه نك تلقین ایتدیکی مبدأ منفعتدن چوق دها یوکسکدر . اونلرله عادتاً هیچ بر علاقہ سی

یوقدر. بو، ینه راسیونالیستلرک بکنه بیله جکی بر وظیفه مبدئین باشقه بر شی دکلدر. منفعت مبدئی قبول ایدنلرک سائق اعمالی منفعت عاجله اولدینی ایچون آنلرجه مأمون الغائله اولمق شرطیله هر منفعت عاجله مقبولدر و خیر مطلوبدر. منفعت اخروییه سوداسنده بولسان - تربیه روحیه سی اکسیک دیدیکمز - بو مسلمانلر ایسه بو منفعت اخروییه ملاحظه سیله برابر بوتون کائناتی بر نظام بدیع اکمل اوزره یارادان، و بومیسانده نوع بشر ایچونده سعادت دنیویه و اخروییه سی کافل و فطرت اصلیه سنه الک موافق اولان قوانینی وضع ایدن ذات اجل و اعلانک امرینه انقیادی دوشونورلر که نتیجه الامرینه عمللرینک مقتضیسی بر خیر محض اولمش اولور. و راسیونالیستلرک السانلری مکلف طوتمق ایسته دکلری مشهور قاعده کلیه یمه تمایله موافق حرکتده بولونمش اولورلر.

احمد نعیم

اسلامده فن و فلسفه

بشنجی عصر هجریه مصر

ابن یونس. — بشنجی عصر هجریه مصرده ظهور ایدن مشاهیر ارباب فندن بری ده (ابوالحسن علی بن سعید الصدفی) در. مشارالیه تاریخ فنونده ابن یونس عنوانیه اشتهار ایلشددر. فن هیئت ابن یونسک تعب ناپذیر مساعی و رصداته ابدیاً مدیوندر. ابن یونس هجرت نبویه نک ۳۸۵ هجری سنه سنده مقام حکومت کچن ملوک فاطمیهدن حاکم بامرالله زماننده مصرده پک زیاده شهرت قازانمشدی. حاکم نامنه اتخاف ایتیش اولدینی (زیج حاکمی) عنوانلی اثری هیئتشناسان جهان آره سنده پک معروف، پک قیمتدار آثار مخلده دندر.

(زیج حاکمی) دورت بویوک جلددن مرکب برانر معظم اولوب معلوم اولان زیجلرک الک صحیح واک مکملی اولدینی آوروپا هیئتشناسانی طرفندن اعتراف ایدلمکده در. علوم ریاضیه ده کی مهارت و ملکه سی ده زماننده کی ریاضیونک تحت تصدیقنده ایدی. اساساً عصر مزه قدر انتقال ایده بیلن و اقتدار ودهاسنک ابد نمون برر آبدی قیمتدار اولان آناری بو حقیقتک پایدار شاهدلیردر.

ابن یونس، آوروپاده الک زیاده شهرتکبر اولان اعظم فضلالی اسلامیه دن بریدر. زیجی آوروپا کتبخانه لرینک همان اکثریسنده بر موقع احترام اشغال ایدیور. ابن یونس حیاتی ترقیات فنییه وقف ایتیش اجله فضلالدن صاییلیر. عمرینی کاملاً رصدخانه لرده کچیرمشدر. کیجه کوندوز (جبل مقطم) ده حرکات کواکبی رصد ایتیمکله مشغول اولوردی. بر جوق آثار تألیفنه موفق اولمش ایسه ده بو کتابلردن اخلافه - مع التأسف - انجق بر قاج عددی انتقال ایده بیلمشدر. چونکه وفاتنده آثارینی توارث ایدن اوغلی، علم و عرفاندن بی نصیب،

سفییه و در بدر بر حایلار جیقه یغندن بدرینک جهانلر ده کن کتابلرینی بر قاج مانغر مقابله صابونجیلره صائمش و بوضورتله ارباب فن نظرنده بی پایان بر قیمتی حائز اولان بو کتابلر، قدر ناشناس اللرده محو و تلف اولمشدر. ابن یونس هجرتک ۳۹۹ سنه سنده ارتحال ایلشددر. حیاتی کاملاً مطالعات، رصدات و تألیفاتیه حصر ایتیش اولدینندن قیافته او درجه اعتنا کوسترمزدی. زیجی آوروپا ارباب هیئتندن آراغو، دالامبر و فلاماریون کی اعظمک مظهر تقدیر و ستایشی اولمشدر.

ابن یونس، (ضرار) نامنده ملحد بر سر سرینک تلقینایله اولای دعوی نبوت و بالآخره داها زیاده ایلری کیده رک ادعای الوهیت ایده جک درجه لرده آثار جنت کوسترمش اولان (حاکم بامرالله) زماننده کلیوبده قدر شناس حاکمی فن و معارف بر حکمدار عارف زماننده ظهور ایتیش اولسیدی؛ مؤلفات موجوده سنه نظراً؛ جهان معرفته داها پک چوق و پک قیمتی آثار علمیه براقه جنی شبهه سزدی. نه چاره که بوزنکین دهاء، چوراق بر محیطه دوشمش، عقیم بر زمانده یقشمش اولدینندن مستعد اولدینی درجه ده انکشاف ایده مه مشدر.

***

ابن رضوانه. — ساحه فنده ثبات و متانت، عزم و همت کی تزلزل ناپذیر سجیه لرله ایلریله یین ذواتک نه قدر خارقه نما موفقیتیه مظهر اوله بیلدکلرینی ابن هیثم طرفندن کتبخانه جهانیه یادکار بر اقلمش اولان قیمتدار مؤلفات عدیده پک کوزل اثبات ایدر.

بشنجی عصر هجریه نیلک ساحل رنکیننده طلوع ایدن ابن رضوانه، بوسجیه لری حائز دیگر بر نمونه کی کوستریله بیلیر. شبهه سز، ابن رضوانک، ابن هیثم درجه سنده بروسعت عرفانه مالک اولدینی ادعا ایده جک دکلر. چونکه ابن هیثم، فرط ذکاسی، رصانت محاکمه سی، هرفنده کی وسعت و قوفیله بر خارقه فن ایدی. ابن رضوان ایچون؛ بو خصوصده؛ ابن هیثم هیچ بر صورتله مقیاس عد ایدیه مز.

فقط، ابن رضوانک ده فقر و سفالت کی نه زیجی احتیاجلر، پیراندریجی یوقسولقلر آلتنده؛ عزم و متانتیه بر آن خلل کلمکسزین؛ متمادیا چالیشه رق؛ نهایت عصرینک الک حاذق بر طبیی اوله جق درجه لره ارتقا ایتسی؛ البته شایان تقدیر مزیتلردندر. ابن رضوان، تاریخ طبابتک عرض ایتدیکی سیالرک الک نجیب، الک عزیمکار نمونه لرندن بریدر. دردنجی قرن هجری او اخیرنده یعنی تقریباً میلادک ۹۸۰ تاریخلرینه طوغری مصرده کائن (جیزه) قصبه سنده تولد ایلشددر. تاریخ ارتحالی هجرت نبویه نک ۴۵۳ هجری سنه سنه تصادف ایدر. مشارالیه تاریخ طبیده ابن رضوان کنیه سیله اشتهار ایتیش ایسه ده اصل اسمی (ابوالحسن علی بن رضوان بن علی بن جعفر) در.

ابن رضوان، بالذات یازدینی ترجمه حائنده سرگذشت حیاته دائر اولدقجه تفصیلات ویرمشدر. علم نجومده اختصاص